

Βίαιες μαιευτικές

τῆς Hélène Cixous

Ἰκρίσματα

Διέσχίζα τὸν κῆπο μὲ τὴν Εὐα τὴ μητέρα μου, εἶναι ὁ τελευταῖος κῆπος, γιὰ τὴν ἀκρίβεια εἶναι ἓνα τετράγωνο κομμάτι δάσους φυτεμένο ἀπὸ τὴ φύση μὲ πεύκα βελανιδιές κουμαριές μιμόζες σκίυρους φίδια καὶ σαῦρες. Εὐτυχῶς ποὺ ὑπάρχουν οἱ κουμαριές, εἶπα, καὶ οἱ κουκουναριές, διαφορετικά ὁ κῆπος δὲν θὰ ἦταν δενδρόκηπος, ἂν δὲν ὑπῆρχαν φρούτα κανένα βιβλίο δὲν θὰ ξεκινούσε ἀπὸ τὴν κλοπῆ.

– Ἐκλεψες κιόλας; ρώτησα τὴν Εὐα.

– Ναί! εἶπε ἡ Εὐα. Βέβαια. Στὸ ἀεροπλάνο.

– Ὅμως μὲ ἄλλο τρόπο, εἶπα.

– Μὲ ἄλλο τρόπο δὲν νομίζω, εἶπε ἡ Εὐα.

– Δὲν νομίζεις;

– Γενικῶς δὲν τὸ κάνω. Δὲν μὲ προκαλεῖ καθόλου. Δὲν μπαίνω καθόλου στὸν πειρασμό. Σκεφτόταν σοβαρὰ ἡ μητέρα μου, κυριολεκτώντας.

Μετὰ μοῦ ἀνακοίνωσε :

– Ἐσύ, ναί, εἶπε. Ἐχω κάτι στὸ σπῆτι μοῦ εἶπε, μία μικρὴ γ-

Πρὶν προλάβει νὰ πεῖ τὴ λέξη γλάστρα τὴ διέκοψα βιαστικά.

Οἱ κλοπές μου, ἂν ὑπάρχουν, εἶναι προσωπικὴ μου ὑπόθεση. Ἐγιναν, ἂν ἔγιναν ποτέ, γιὰ τὴ σιωπὴ καὶ τὸ σκοτάδι. Ἡ ὁμολογία δὲν μὲ βάζει σὲ πειρασμό. Ἄλλωστε, ἂν εἶχα κλέψει, δὲν θὰ τὸ θυμόμουν, θὰ εἶχα κλέψει τὴν κλοπὴ ἀπὸ μένα τὴν ἴδια.

–Ξέρεις ὅτι ὅλοι οἱ συγγραφεῖς ξεκίνησαν κλέβοντας, εἶπα στὴν Εὐα. Δὲν ξεκινάει μόνο ἡ Βίβλος μὲ τὴν ἀφήγησή μιᾶς κλοπῆς, εἶπα στὴν Εὐα, τὴ μητέρα μου, ὀλόκληρη ἡ λογοτεχνία, ἀπὸ ἔργο σὲ ἔργο, τὰ πάντα ξεκινοῦν μὲ μιὰ κλοπῆ. Ὅλοι οἱ συγγραφεῖς εἶναι πρῶν κλέφτες.

– Ἄ! Αὐτὸ δὲν εἶναι δικαιολογία, εἶπε ἡ μητέρα μου. Καὶ τί κλέβουν οἱ φίλοι σου;

Hélène CIXOUS (Γαλλία)
Γεννήθηκε τὸ 1936 στὸ Ὀράν, ὅπου πέρασε τὰ παιδικὰ της χρόνια. Ἰσπρήτηρα Ἀγγλικῶν στὸ Πανεπιστήμιο, ἔγραψε διδακτορικὴ διατριβὴ γιὰ τὸν Joyce τὸ 1968 (Ἡ ἔξοδος τοῦ Joyce, Grasset, 1969) καὶ τὸ 1967 ἄρχισε τὴ δημοσίευσή τοῦ ἔργου της ποὺ περιλαμβάνει περισσότερο ἀπὸ πενήντα βιβλία: μυθιστορήματα, δοκίμια καὶ θεατρικὰ ἔργα ποὺ ἀνέδερξαν πᾶλλες φορές σὲ σκηνοθεσία τῆς Ariane Mnouchkine. Εἶναι ἕρπυκὸ μέλος τοῦ Διεθνῆς Κοινοβουλίου τῶν Συγγραφέων.

– Ανάλογα με τη χώρα, την προτίμηση και την περίπτωση. 'Ο Αύγουστινός από την Άλγερια αγλάδια που μόνο τα γουρούνια μπορούσαν να φάνε. 'Ο Ρουσσώ μῆλα φυλαγμένα σε ένα κελάρι που προσπαθεί να τα κλέψει από τις χαραμάδες των περσίδων. 'Ο Σταντάλ φιλιά στοργγγυλά ρόδινα δροσερά κλεμμένα από τον κόρφο της μητέρας του. Τόν Ντερριντά μία φορά τόν τσάκωσαν με τὸ χέρι πάνω σε ένα τσαμπὶ σταφύλια. Μιὰ ἄλλη φορά τόν βλέπουν να σουφρώνει σύκα: και ἐκεῖ ἀνάμεσα στὸ τσαμπὶ και στὸ σύκο ἐμπνέεται τὴν ποιητικὴ τῆς Σεξουαλικῆς Διαφορᾶς. 'Ο Ζενέ ἐπίσης ἕνα τσαμπὶ ἀλλὰ ψεύτικο. Και γιὰ ὄλους εἶναι μιὰ ὑπόθεση κλεμμένων λέξεων. 'Ο Μπέρνχαρντ ἀντὶ γιὰ φρούτο ἔκλεψε τὸ ποδήλατο ἀπὸ τὸν πατριό του.

Πρῶτα κλέβεις ἕνα φρούτο και πάνω ἐκεῖ βασίζεσαι και γράφεις, εἶπα. 'Ὡς συνέχεια τῆς κλοπῆς. Τὰ βιβλία σου εἶναι τὰ φρούτα τῆς κλοπῆς τῶν φρούτων. Γιὰ νὰ λειτουργήσῃ αὐτό, πρέπει νὰ σε συλλάβουν, με παρακολουθεῖς, εἶπα.

- Εἶναι ὑπερβολικὰ μπερδεμένο. Ποιὸς θὰ ἤθελε νὰ τὸν συλλάβουν;
- Κανείς. Ἡ συμβαίνει ἢ δὲν συμβαίνει.

Ἄν κατὰ τύχη σε συλλάβουν, τότε ξεκινοῦν τὰ πάντα: σε ἔχουν πεῖ ἐγκληματία. Δύο φορές ἐγκληματίας. Σε κατηγοροῦν. Σε κάνουν νὰ ντρέπεσαι. Ἐξοχη ἀλχημεία τῆς ντροπῆς. Ὅπως ὁ Ρεμπώ.

Νά πὸ εἶσαι στιγματισμένος. Νά πὸ εἶσαι δαμασμένος. Νά πὸ εἶσαι πανοῦργος. Νά πὸ εἶσαι ἥρωας, ἥρωίδα. Νά πὸ εἶσαι ροδαλός. Τὰ ἀναφοκοκινισμένα μάγουλα τραβοῦν τὸ τρομοκρατημένο, σαστισμένο βλέμμα τῆς μαμᾶς. Νά πὸ εἶσαι τὸ Κέντρο τῶν συγκινήσεων. Στεφανωμένος. Ἀργότερα θὰ μποῦμε στὸν πειρασμό νὰ ξαναρχίσουμε, εἶναι λογικό. Πρῶτα μιὰ μικρὴ σεξουαλικὴ παράβαση, ἀνάξια λόγου. Ἀμέσως μᾶς θεωροῦν ἐγκληματίες. Μικρὴ αἰτία μεγάλῃ συνέπεια. Νά πὸς ἐπανεγκληματοῦμε ἐπαναλαμβάνουμε ἀκούραστα γραπτῶς αὐτὴν τὴ σύντομη στιγμὴ ὀξᾶς πὸ θάμπωσε τὴ μαμὰ ἀπὸ ἀπορία ἢ ἀπὸ ὀργή.

– Πρέπει νὰ κλέβῃ κανείς; εἶπε ἡ Εὔα. Με κάνει νὰ νιώθω ἔνοχη. Με δυσαρρεστῆ.

– Ὅμως ἀκριβῶς, εἶπα, ὄλων τῶν συγγραφέων μου τοὺς ἀρέσει νὰ εἶναι ἔνοχοι. Αὐτὸ πὸ θέλουμε, εἶπα, διστάζοντας νὰ καταλήξω, εἶναι τὸ σφάλμα.

Δὲν εἶναι ὅτι θέλεις νὰ φᾶς τὰ φρούτα, ἄλλωστε εἶναι ἄνοστα ἄλλωστε δὲν πεινάς, ἐσύ

– Μὴ λές -ἐσύ, διακόπτει ἡ Εὔα, με δυσαρρεστῆ. Θὰ κάνεις τοὺς ἄλλους νὰ σκεφτοῦν και ἄλλες ἀνοησίες γιὰ τὴ μητέρα σου:

– 'Εκείνο πού αυτοί θέλουν νά γευτοῦν εἶπα, εἶναι ἡ γεύση τῆς τιμωρίας. "Ολοι ὀνειρεύονται νά εἶναι ἐγκληματίες. Ὑπάρχει στενή σχέση ἀνάμεσα στήν κακή πράξη καί στήν πράξη τῆς γραφῆς.

– Θέλεις νά εἶσαι μιὰ ἐγκληματίας; λέει ἡ μητέρα μου μέ ἐπικριτικό ὄφρος. Καί τὸ πρότυπό σου;

– Προτιμῶ, λέω, τὸ πρότυπο τοῦ Σταντάλ. Εἶναι ἔξι ἐτῶν. Εἶναι ἐρωτευμένος μέ τῆ μητέρα μου, λέω. "Ενα θράδυ ἐκείνη ἡ ζωηρὴ καί ἀνάλαφρη γυναίκα, σάν μιὰ ἐλαφίνα λέει αὐτός, πῆδηξε πάνω ἀπὸ τὸ στρώμα μου γιὰ νά φτάσει πιὸ γρήγορα στὸ κρεβάτι τῆς. Ἐδῶ ξεκινάει τὸ κυνήγι τῆς εὐτυχίας. Καί ἐγὼ ἐπίσης ἤθελα νά γεμίσω φιλιὰ τῆ μητέρα μου καί νά μὴν ὑπάρχουν ἐνδύματα, λέω ἐγώ, λέει αὐτός.

– Τὸ λέει αὐτό; λέει ἡ μητέρα μου, ἐκείνος ἢ ἐσύ;

– Ἡ μητέρα του δὲν μπορεῖ νά προσβάλλεται ἀπὸ τὴν οἰκειότητα πού ἐκείνος τῆς ἔδειχνε ἀποκαλύπτοντας τὴν ἀγάπη του ἀφοῦ ἐκείνη ἔχει πεθάνει πρὶν ἀπὸ σαρανταπέντε χρόνια. Ἐξάλλου αὐτὴ δὲν συμμετεῖχε καθόλου σ' αὐτὸν τὸν ἔρωτα. Μποροῦσε νά εἶναι εἰκοσιοχτῶ ἐτῶν καί ἐγὼ ἔξι ἴσως.

– Ὅπως καί γιὰ σένα, εἶπε ἡ μητέρα μου, ὅταν ἦσουν ἔξι ἐτῶν, θυμᾶμαι, ὁ γιός σου –

– Θέλεις νά πεῖς ἡ κόρη σου, λέω, καί ἀκολούθησα τὸν Σταντάλ ἔφιππη μέσα στὰ ἀκανθώδη ρουμάνια τῆς εὐτυχίας φωνάζοντας: ὅσο γιὰ μένα ἤμουν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο ἐγκληματίας, ἀγαπούσα τὰ θέληγτρα τῆς μέ πάθος.

– Ἐνῶ ἐσύ, εἶσαι μιὰ ἐγκληματίας, λέει ἡ μητέρα μου γιατί δὲν τὴν ἀγαπᾶς ἀρκετά, τῆ μητέρα σου, λέει ἡ μητέρα μου. Θὰ ἤθελες νά εἶναι ἐλαφίνα, ἀλλὰ καθὼς εἶναι καμῆλα λοιπὸν δὲν τὴν ἀγαπᾶς πολὺ. Τὴν ἀγαπᾶς ὅταν πιστεύεις ὅτι εἶναι ἐλαφίνα. Ἀλλὰ μέ τὸ πού δείχνει τὴν καμπούρα τῆς, λέει ἡ μητέρα μου, δὲν ἱκανοποιεῖσαι. Ἀγάπησέ με, ἀγάπησε τὴν καμπούρα μου, λέει ἡ Εὔα.

Καί γελάσαμε μέχρι δακρῶν.

«Θέλω νά εἶμαι ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο ἐγκληματίας», σκέφτηκα, ἀλλὰ τί σημαίνει «ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο ἐγκληματίας»; Νά μιὰ ὑποπτη φράση. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά θέλει νά εἶναι ὁ πιὸ ἐγκληματικὰ ἐγκληματίας πού μπορεῖ κανεὶς νά φανταστεῖ, ὅσο πιὸ συχνά, ὅσο πιὸ ἔντονα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη θέλει νά εἶναι μιὰ ἐγκληματίας ἀλλὰ ὄχι καί τόσο. Νά μιὰ φράση πού μοῦ ἀρέσει.

“Όσο για μένα, ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι θέλω νὰ ἐξωθήσω τὴ γραφή μέχρι τοῦ ἔγκλημα ἐναντία στὴν κοινωνία, τὴν παράδοση, θέλω νὰ τὴν ἐξωθήσω μέχρι τὰ ἐξώτερα.

Θέλω νὰ ἐλευθερωθῶ μὲ τὴ γλώσσα, θέλω νὰ ἀγαπήσω τὰ θέληγτρά της μέχρι τρέλας. Καὶ οἱ δύστροποι μὲ κατηγοροῦν ὅτι τὴν ἀγαπῶ μὲ λάθος τρόπο ἢ ὄχι ἀρκετά.

Μήπως ἡ γλώσσα θὰ ἦταν ἡ νέα μητέρα μου σαγηνευτικὴ χαμένη ἐπιθυμητὴ πολὺκλαυστη ἀλησμόνητη, ἀναγεννημένη; Σαγῆνη ἀντὶ σαγῆνης, θέλω νὰ τὴν ἀπολαύσω μέσα στὴν ἄγνοια τῶν περιορισμῶν καὶ τῶν ρόλων, νὰ τὴν ἀρπάξω ἀπὸ ὅποιον μου τὴν ἀπαγορεύει. Θέλω νὰ ἀγαπήσω μετὰ μανίας καὶ πάνω ἀπ’ ὅλα ἓνα παράξενο πράγμα, ἔμφυχο πράγμα, χειμαρῶδες, ἀνυπάκουο, ἀπιστο, ποὺ πηδάει πάνω ἀπὸ τὰ στρώματα καὶ ἐξαφανίζεται ἀφῆνοντας πίσω της ἴχνη πυρκαγιᾶς. Θὰ ἔφτανα μέχρι τὸ κατώφλι τοῦ θανάτου. Θέλω νὰ παίζω μὲ τὴ φωτιά, σὰν τοὺς ἄλλους. Ἄλλὰ προτιμῶ νὰ μὴν καῶ, ἂν καὶ – δὲν μπορῶ νὰ ἐπιλέξω. Δὲν καπνίζω στὸ κρεβάτι μου ὅπως ἡ Ingeborg Bachmann ἢ ἡ Clarice Lispector, δὲν βάζω φωτιά στὰ σεντόνια. Φοβᾶμαι μήπως χάσω τὴν ὄρασή μου καὶ τὸ δεξί μου χέρι. Προτιμῶ νὰ μὴν ἀποκεφαλίστῶ. Φοβᾶμαι γιὰ τὸ κρανίό μου, γιὰ τὸ λαμό μου, γιὰ τὸν καρπό μου, γιὰ τὰ σύνεργά μου τῆς γραφῆς.

Οὕτως ἢ ἄλλως δὲν θέλω νὰ ἀνέβω μόνη μου πάνω σὲ ἓνα σκαμνὶ ἰκρίωμα γιὰ νὰ δῶ τὸν κόσμο ἀπὸ πιὸ ψηλά.

Ἀσφαλῶς καὶ εἶμαι κατὰ τῆς λογοκρισίας, σκεφτόμουν, ἐξ ὀρισμοῦ, ἀπὸ ὅλες τίς πλευρές, τοὺς πόρους μου, τὰ γνωρίσματα, τὰ μέλη μου, εἶμαι ἐναντίον της καὶ ἀσφαλῶς, ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, εἶμαι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Ποιὸς θὰ ἤθελε νὰ λογοκρίνεται; ἀναλογιζόμουν. Φοβᾶμαι τὴν ἐχθρότητα. Τὴν ἀπεχθάνομαι. Δὲν ἔπαψαν νὰ μὲ λογοκρίνουν πλάγια, κρυφά, ὑπουλα, συνεχῶς. Ἡ λογοκρισία βδέλλα, γνωρίζω ὅλα της τὰ τεχνάσματα, τὴ δύναμη καὶ τὴν ἀνανδρία της. Ἐμφανίζεται μὲ συνέπεια. Συνηθίζουμε. Παρ’ ὅλα αὐτὰ θὰ ἤθελες πολὺ νὰ σὲ ἀφήσει ἡσυχη.

Ἄλλὰ μόλις εἶχα σκεφτεῖ αὐτὸ ἄρχισα νὰ σκέφτομαι ἀντίστροφα. Γιατί ἀπὸ μιὰ ἄλλη πλευρά μὲ τίποτα δὲν θὰ ἤθελα νὰ μὴ λογοκρίνομαι, νὰ μὴν κατηγοροῦμαι καὶ νὰ μὴν καταδικάζομαι, ἂν δὲν ἦμουν ἀποκλεισμένη, ξεχασμένη, ἐξορισμένη ἐπὶ τόπου, ἂν δὲν εἶχα παραγκωνιστεῖ ἀπειληθεῖ μὲ ἐξόντωση, θὰ ἦμουν τρομοκρατημένη, θὰ αἰσθανόμουν ὅτι κινδυνεύω ἀπὸ ἐγκλεισμό, ἀφομοίωση, ἐνσωμάτωση. Ὁχι, ὄχι, κυρίως ὄχι ἄφηση. Φοβᾶμαι τὸ «λιβάνισμα».

Κάθε φορά υπάρχει μια αποτίμηση λιγότερο ή περισσότερο ακριβής, περισσότερο ή λιγότερο δίκαιη που έμφυλώνει κυνήγι, κυνηγό και κυνηγημένη. Αποτίμηση και παροξυσμός. Θέλω να με παραγκωνίσουν τόσο όσο ταιριάζει σε έναν συγγραφέα. Δεν θα ζητήσουμε δά και την άδεια προκειμένου να γράψουμε χωρίς κίνδυνο χωρίς χτυποκάρδι. Άλλα από την άλλη δεν θα ισχυριστώ ότι θα ήθελα να ήμουν στη φυλακή, ότι θα ήθελα να ήμουν μία Wei Jingsheng και να χάσω όλα μου τα δόντια και τα χρόνια, θα προτιμούσα να είμαι ή Wei Jingsheng και να έχω όλα μου τα δόντια.

Δεν θα είχα την έπαρση να άπαντήσω την ποινή του θανάτου, ούτε όλες τις φρικτές αντίξοότητες ενός φετφά. Δεν έχω καμία επιθυμία να ζήσω επί σειρά ετών με σωματοφύλακες και μέσα στα σωθικά μου να νιώθω όχι τόν τραγικό ύψηλόφρονα φόβο αλλά την ανθρώπινη δειλία τή ναυτία.

Ποιός θα ήθελε να τον καταδιώκουν; Άλλα από την άλλη πλευρά ποιός συγγραφέας θα ήθελε να απαρνηθεί τὸ δικαίωμά του στην καταδίωξη μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ ἔξορία, τὸ πένθος, ἡ μοναξιά; "Όχι ἐγώ, οὔτε κανένας ἀπὸ ἐκείνους πὸν ἔχω συναντήσει.

Δεν γνωρίζουμε ἄραγε ἀμέσως, ἤδη πολὺ νέοι, ἔξι ὀχτῶ ἄς πῶμε δέκα ἐτῶν, τὰ πάντα γιὰ τὰ τρελά και ἀπαραίτητα ὀφέλη τῆς ἐπιλογῆς και γιὰ τὴ στενὴ σχέση πὸν ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν κλοπὴ και τὴν πένα; Θέλω να πῶ ἀνάμεσα στὸ πρῶτο κλεμμένο φρούτο και τὸ φρούτο αὐτῆς τῆς κλοπῆς πὸν εἶναι ἡ πένα. Θέλω να πῶ ἀνάμεσα στὸ μῆλο και τὴν πένα ἀπὸ φτερό χήνας ἔπειτα στὴν πένα τοῦ στυλοῦ ἔπειτα στὴν πένα τοῦ apple ὑπολογιστή.

Εἴμαστε, ἐμεῖς πὸν ἀναγνωρίζουμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον στὴ μυστικὴ μασονία τῶν συγγραφέων, κλέφτες ἐρωτευμένοι με τὸ ἔγκλημα και τὴν τιμωρία του. Άλλα εἶναι ἐπικίνδυνο να τὸ λέμε. Αὐτὸ θεωρεῖται ἀμέσως κομπασμός. "Όμως δὲν γνωρίζω συγγραφέα πὸν θὰ ἤθελε να ἀποποιηθεῖ τὸ μερίδιό του ἀπὸ τὸ θάναυσο κληροδότημα πὸν τοῦ τυχαίνει, πὸν θὰ ἤθελε με τὴν καρδιά του να ξεφυγε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ παράδοξα ἀγαθὰ με τὸ τρομακτικὸ πρόσωπο πὸν ὀνομάζονται φυλακὴ κάτεργο ἔξορία τρέλα προδοσία. Και τὰ ὁποῖα ἀνταμεῖβουν ὅλα τὸν πρῶτο ἄθλο πὸν διαπράχθηκε στὸν κῆπο: τὴν πρόκληση τοῦ νόμιμου ἰδιοκτῆτη ὁποῖος και ἂν ἦταν αὐτός, ἓνας Θεός, ὁ τσάρος, ἓνας πατέρας, ἓνας κύριος, ἓνας κριτικὸς λογοτεχνίας, μιὰ δεσποτικὴ κυβέρνηρη. Και να βάλει χέρι πάνω στα φρούτα.

Κοιτάξτε τὸν Ζάκ Ντεριντά: ποτὲ δὲν ἦταν τόσο ἀσυνήθιστα εὐτυχημένος ὅσο τότε πὸν μάζεψε ἡ ἀστυνομία τῆς Πράγας και τὸν φυλάκισε γιὰ τὰ καλὰ χωρίς να τὸ περιμένει. Καταδικάστηκε γιὰ κατοχὴ φιλοσοφικοῦ ναρκωτικοῦ. Μποροῦμε να φανταστοῦμε πεπρωμένο πῶ κατὰλ-

λήλο για έναν λαθρέμπορο φαρμάκου; Καθαρή εύλογία. Ήταν από αυτές τις σύντομες ζωές που πάλλονται από την απειλή και των οποίων τη λάμψη δεν θά θέλαμε να χάσουμε σε καμία περίπτωση. Μια επιδότηση που δεν απαιτήθηκε. Μια θαυμαστή άνοιξη στη μέση του χειμώνα. Γιατί δεν μπορούμε να είμαστε ευτυχισμένοι από ευτυχία, αλλά μόνο από την τριβή της καρδιάς με την αδυναμία και την εξαφάνιση. Μια σπιθα ξηπειρά από την επαφή με τους λιγδιασμένους τοίχους του κελιού: αυτή είναι η αποκάλυψη, να είσαι ακόμα ζωντανός, εν αναμονή: μετέωρος.

Όπως με τη μητέρα μου, την Εύα Σιζού, μαία, η οποία συνελήφθη με μια κάποια πρόφαση, ενώ δήλωνε στο δημαρχείο του Άλγκερίου το παιδί που είχε γεννηθεί στις 9 Νοεμβρίου 1962 στο μαιευτήριο της και οδηγήθηκε με χειροπέδες στην περιβύθη φυλακή του Μπαρμπούσα.

Αυτό που την ένοχλει είναι ότι κατά τη διάρκεια αυτής της αιχμαλωσίας αισθανθηκε ελεύθερη και ξενοιαστη όσο ποτέ άλλοτε. Στους άλλους έξω οι στενοχώριες και οι ανησυχίες, εκείνη, μέσα στους τοίχους είχε όλο τον καιρό να κάνει μιζ-άν-πλι χρησιμοποιώντας καρότα αντί για μπικουτί. Μια ξεκούραση που την άξιζε, ένας σφετερισμός όμως, σκεφτόταν τυλίγοντας τις μπουκλες των μαλλιών της. Αν ήταν ένοχη ήταν γιατί απολάμβανε εκείνο που θά έπρεπε να τη συνθλίψει. Αλλά δεν μπόρεσε να κάνει διαφορετικά. Και παρομοίως, μπορούμε να φανταστούμε τον Ντοστογιέφσκι χωρίς το κάτεργό του και χωρίς τη θανατική ποινή του, τις πηγές του έργου του; Τον Τζόνι χωρίς την Γκουίε, το Δουβλίνο που κατασπαράσσει τα μικρά της γουρουνάκια, χωρίς την Έξορία του για την Αυτοκρατορία; Και τον Κάφκα χωρίς το Δράκο και τη Δράκαινα με τους οικογενειακούς συζυγικούς γαντζούς να γαντζώνουν τη κούνια του; Και όλοι όπως η μητέρα μου ντρέπονται λίγο στις δύσκολες στιγμές που την τελευταία στιγμή έβγαλαν την ούρα τους από τη φωτιά νιώθοντας λίγο το τσουρούφλισμα για πάντα.

Άλλά κάποιοι δεν επίζούν, κάποιοι κυλιούνται μέσα στο χαμίνι των αιγιμάτων και πεθαίνουν απανθρακωμένοι πρώτα διανοητικά στη συνέχεια σωματικά κυρίως οι γυναίκες, το βραβείο Νόμπελ δεν γιατρεύει τη Nelly Sachs αντιθέτως, ποιός ξέρει αν το βραβείο Νόμπελ δεν επέσπευσε το τέλος της. Είναι δύσκολο να αντέξουμε μια τόσο ήχηρη αποκατάσταση.

Άπειλη από τις δύο πλευρές, απειλή από την περιφρόνηση απειλή από τη δόξα. Μια διαγραφή έλλοχεύει. Αλλά όλα αυτά δεν είναι επί παραγγελία.

Έντούτοις δεν γίνεται να θέλουμε να είμαστε ένοχοι και να μās συλλαμβάνουν επ' αυτοφώρω ούτε να θέλουμε να είμαστε ασυγχώρητοι ούτε να θέλουμε να είμαστε μαύροι Αμερικάνοι ή θύματα των ναζί. Δεν απο-

δράμε προμελετημένα. Αυτό μπορεί να συμβεί μόνο στο τέρμα μιᾶς ἀνελέητης μάχης με τὸν ἑαυτό σου, καλεύοντας με ὅλες τὶς δυνάμεις σου με τὴν ψυχὴ σου σώμα με σώμα με τὸ λάθος, ἄλλοτε ἔνοχος ἄλλοτε θύμα ἀλληλοσκοτωνόμεστε λίγο, καὶ εἴμαστε ἔνοχοι γι' αὐτὸ παρὰ τὴ θέλησή μας γιὰ μιὰ ἀποτυχημένη ἀπόπειρα αὐτοκτονίας.

Ἡ ἐπανάληψη τοῦ ἐγκλήματος μπορεί νὰ συμβεῖ μονάχα στὴν ἀμυνόμενη ψυχὴ μας. Τὸ ἔχουμε διαπράξει, δὲν μπορέσαμε νὰ τὸ ἀποφύγουμε. Ἄπο ὅλη τὴν τεράστια καταγραφὴ ἀντικειμένων τοῦ σπιτικοῦ τῆς μακαρίτισσας τῆς κυρίας de Vercellis κλέψαμε μόνο τὴν ἄκρη μιᾶς κορδέλας ροῦζ καὶ ἄσχημὴ πού εἶχε κιόλας παλιώσει γεγονός τὸ ὁποῖο προκάλεσε τὴ μετάθεση τῆς μομφῆς στὴ γλυκιὰ Μάριον γεγονός τὸ ὁποῖο προκάλεσε τὴν ἀπώλεια αὐτοῦ τοῦ σπάνιου καὶ καλοῦ διαμαντιοῦ γεγονός τὸ ὁποῖο προκάλεσε τὴν πτώση τῆς μέσα στὴ λάσπη καὶ τὴν πορνεία γεγονός τὸ ὁποῖο προκάλεσε τύψεις πού βαραίνουν τὴν καρδιά διαρκῶς. "Ὅλα αὐτὰ κανεῖς δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὰ ὑπολογίσει.

Καὶ νὰ πῆ κανεῖς ὅτι ἀπὸ αὐτὴν τὴ χειρονομία ὄρφανοῦ ἀπότομα ἀπογαλακτισμένου γεννήθηκαν ἀπὸ τὴ μιὰ τόσες συμφορὲς καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τόσες Ἐμπνευσμένες ἐξομολογήσεις καὶ Ὀνειροπολήσεις οἱ ὁποῖες με τὴ σειρά τους προκάλεσαν τὶς εὐτυχεῖς δυστυχίες τοῦ Πρώστ, οἱ ὁποῖες με τὴ σειρά τους ...

Ἄλλὰ ἐν ἀρχῇ ἦν ἡ ἁμαρτία τῆς ἔλλειψης μητρικῆς φροντίδας. Τὴ μητέρα του ἤθελε αὐτὸ τὸ ἀγόρι, τὴ φυσικὴ, αὐτὴν πού θὰ τοῦ προσέφερε τὴν κληρονομιά. Πού θὰ τοῦ κληροδοτοῦσε τὸ γάλα. Αὐτὴν πού θὰ ἤθελε νὰ τὴν εἶχε γεμίσει φιλία. "Ὁμως οὔτε συζήτηση. Ἡ κυρία de Vercellis εἶναι ἐντελῶς ἀφραγκη καὶ χωρὶς τὴν ἐλάχιστη σταγόνα κληρονομιάς, ὁ μικρὸς δὲν ἀναφέρεται στὴ διαθήκη, μόνο αὐτὸς ξεχάστηκε. Λοιπὸν ὁ δυστυχὴς αὐτοεξυπηρετεῖται καὶ πολὺ ταπεινὰ καὶ ἀρπάζεται ἀπὸ τὸ παλιὸ κομματάκι τοῦ ροῦζ ἀποξηραμένου ὀμφάλιου λώρου.

Ἡ Εὔα, ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος, ὁ Σουίφτ, ὁ Ρουσσώ, ὁ Σταντάλ, ὁ Ρεμπώ καὶ χωρὶς νὰ ξεχάσουμε τὴν Εὔα τὴ μητέρα μου, ὁ Τζόυς, ὁ Ζενέ, ὁ Ντερριντά, ὁ Μπέρονχαρντ ... ὅλοι ἐγκληματίες, ἀποτυχημένοι ἢ ἐνδοῶοι με τὰ προσωπεῖα τους νὰ πέφτουν συνελήφθησαν ἐπ' αὐτοφώρω, καλὰ κρυμμένοι, δὲν ἔχει σημασία, ὅλοι αὐτοὶ πού ἀγαπῶ, πρώην παιδιὰ πού εἶχαν φύγει γιὰ τὸ κυνήγι τῶν ἀχλαδιῶν ἢ τῶν μήλων, καὶ ὅλοι πιάστηκαν ἐπ' αὐτοφώρω ὁ ἕνας με τὸ χέρι πάνω στὸ τσαμπὶ ὁ ἄλλος ἔτοιμος νὰ τραγανίσει τὸ χοντρὸ κόκκινο μάγουλο μιᾶς θείας τραγανῆς, ὁ ἄλλος πᾶνω στὸ ποδήλατο πού ἔκλειψε ἀπὸ τὸν πατριό του.

“Ολοι κληρονόμοι τοῦ ψεύδους γαντζωμένοι στὶς Ἐρινύες τους.

Felix Culpa εἶναι τὸ ὄνομα τῆς θεᾶς θεοῦ ὄλων τῶν γενέσεων. Ὁ συγγραφέας τοῦ συγγραφέα. Λογοτεχνία εἶναι πτώση ἀπόρριμμα *litter* νεκροκρέβατο πτώση ἀπὸ ψηλὰ πληγές στὸ μέτωπο καὶ καμπούρα καμῆλας. Καὶ τὰ πάντα ἀνυψωμένα στὸ ἰκρίωμα.

Ἐγὼ ἢ ἴδια κάποτε ἤμουν τρελὴ γιὰ δυὸ χρόνια κατοικοῦσα στὴν κόλαση μὲ φωνές ἀπὸ τὸ τηλέφωνο οἱ ὁποῖες μοῦ ἔδιναν ἐσφαλμένα λάθη ὡς νέα. Δὲν βγήκα ἀπὸ ἐκεῖ, τὸ χέρι ἐνὸς φίλου μοῦ ἔδωσε τὴ λύτρωση. Τί χτυπήματα! Ἡ τρέλα, ἡ λύτρωση, δύο χτυπήματα, ἢ μᾶλλον ἓνα μὲ δύο ὄψεις. Ὅταν χανόμαστε βγάζουμε οὐρλιαχτὰ φρίκης, κραυγές βγαίνουν ἀπὸ τὰ μάτια, τὰ μαλλιά στὴν Ἰαπωνία ὀρθώνονται πάνω στὸ κρανίον σὰν βέργες, βλέπουμε στὴ Γαλλία δισεκατομμύρια μαύρα ἔντομα νὰ μυρμηγκιάζουν πάνω στοὺς τοίχους τοῦ ὑπνοδωματίου οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ρίξει τὰ προσωπεῖα τους στὸ μετρὸ τῆς Νέας Ἰόρκης βλέπουμε ὅτι εἶναι γουρουνία ἀρσενικά μὲ δυὸ λόγια βλέπουμε τὰ πάντα καὶ ἂν μπορούσαμε τουλάχιστον νὰ πεθάνουμε γιὰ νὰ μὴ βλέπουμε πιά διότι τὸ νὰ βλέπουμε ὄχι μόνο τὴ μέρα ἀλλὰ τὸ συσπασμένο μας πρόσωπο μέσα ἀπὸ τὸ δικό μου, καὶ μέσα στὸ δρόμο ἔχοντας χάσει τὴν αἴσθησι τὸ κέντρο καὶ τὸ μέτρο νὰ βλέπουμε τὰ σπίτια νὰ διογκώνονται καὶ νὰ ἀναρριχῶνται καὶ τὸν ἑαυτὸ ἀπλωμένο τόσο ὅσο κι ἀπὸ ἓνα ποντίκι ποῦ ἔχει χάσει τὸν προορισμὸ του

εἶναι ἀβάσταχτο

καὶ ἂν μπορούσαμε νὰ πεθάνουμε τουλάχιστον νὰ βγοῦμε ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον, δὲν ὑπάρχει πλέον ἐγὼ γιὰ νὰ πεθάνει, ἄλλωστε δὲν ὑπάρχει πιά θάνατος, ἄλλωστε εἴμαστε νεκροὶ αὐτὸ εἶναι καὶ χωρὶς νὰ πεθαίνουμε καὶ χωρὶς θάνατο λοιπὸν ποῦ νὰ πᾶμε, χάσαμε τὸ τέλος, τὴ διάσταση, ποῦ νὰ πᾶμε, χωρὶς κανένα ποῦ, ἱκετεύουμε ἓνα τέλος νὰ ολοκληρωθεῖ; Μέχρι νὰ σᾶς φτύσει ὁ λαβύρινθος κατακρεουργημένος ζωντανός. Καὶ θὰ θέλαμε ἄραγε ἀργότερα νὰ παρατηθοῦμε; νὰ χάσουμε τὴ φρίκη τὴν πιὸ ἐπικὴ καὶ φαντασμαγορικὴ καὶ ἀπὸ τὴν καλὴ ὑγεία; Ὅμως ἓνας συγγραφέας τρέφεται ὀλοκληρωτικὰ ἀπὸ τὴ φρίκη.

— Νὰ ζοῦμε; Εἶναι ἢ ἄλλη ὄψη τοῦ ἀγγίγματος τοῦ θανάτου. Ἡ νοσταλγία τοῦ χειρότερου, νὰ τί κάνει κάποιον νὰ γράφει. Ἡ ἀδιάλειπτη μοναξιά ὑπαγορεύει τὸ διάλογο τοῦ ἐνὸς προσώπου. Ὁ μοναδικὸς φόβος τῶν πρώην τρελῶν ἢ τέως φυλακισμένων ἢ ἐξορισμένων ἢ ταπεινωμένων εἶναι ὅτι ὁ Χρόνος θαμπώνει τὴ λάμψη τῆς θράκας καὶ γιατρεῖ τις πληγές.

Ἡ ὀδύνη δὲν βρίσκεται μέσα στοῦ μαρτύριο, βρίσκεται στὴν ἀπώλεια τῶν φρικωδῶν θησαυρῶν.

Δὲν σημαίνει ὅτι θέλω νὰ μοῦ ἀρπάξει καὶ πάλι ὁ θάνατος τὸ γιό μου ποὺ τὸν ἀγαπῶ, δὲν σημαίνει ὅτι ἔχω τὴν παραμικρὴ ἐπιθυμία ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὸ γάϊδαρό μου νὰ ξαναρχίσω τὴν ἀτέρμονη ἀνάβαση στοῦ ὄρους Moriah, ποὺ γιὰ τρεῖς μέρες ἦταν σὲ κάθε δευτερόλεπτο ἀτέρμονη, πάθος στοῦ πάθος σημαίνει ὅτι θέλω νὰ κρατήσω τὸ φρούτο τὸ ἔχνος ἀπὸ τὸ ἐκτυφλωτικὸ φῶς τῆς ἀποκάλυψης. Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν παθῶν ἤμουν μονάχα μιὰ σπαρακτικὴ κραυγὴ ἢ ὁποῖα βλέπει, ἓνα νύχι τὸ ὁποῖο χαράζοντάς μου τὰ μάτια ἄφηνε νὰ περάσει καταφρακτικῶς ἢ ὀπτασιακὴ φρίκη πάνω στὴν ψυχὴ μου ὄχι μεγαλύτερη ἀπὸ ἓνα ρεβίθι κάτω ἀπὸ τὴ συντριβὴ τοῦ βουνοῦ τῆς ἡμέρας, ἔχανα στιγμιαῖα μιὰ ζωὴ, κάθε βῆμα μὲ ἀνάστανε. Δὲν θέλω νὰ χάσω τὸ χαμό μου, ἀγαπῶ τὸ χαμό μου ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, ἀν γνόρωνα τὴν κατάστασι ἐγκλήματος τῆς ἀθωότητος δὲν εἶναι γιὰ νὰ τὸ μετακινήσω εἶναι γιὰ νὰ ἐπωφεληθῶ ἀπὸ ὅλες τὶς αἱμορραγίες. Αὐτὸ τὸ ἔχνος ὄλοι οἱ παθόντες τῆς ἀποκαλύψεως τὸ ὀνομάζουν τὸ φρούτο, ἓνα ρόδι ποὺ σκάει μέσα στοῦ μάτι σας, ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ ἓνα φρούτο –

Ἡ βίαιη μαιευτικὴ αὐτοῦ ποὺ ὀνομάζουμε λογοτεχνικὴ δημιουργία: ἓνα μεγάλο χτύπημα, σύντομη τρέλα, μιὰ διακοπὴ τριῶν ἡμερῶν ἀρκεῖ γιὰ ὄλους τοὺς καιροὺς τῶν καιρῶν. Διότι «ἡ λογοτεχνία» εἶναι αὐτὸ τὸ πολὺ μεγάλο ζύσιμο τῶν πληγῶν τὸ ἀπόβλητο, ἢ ἐπανάληψη τοῦ ἐγκλήματος μέσω τῆς γραφῆς.

Φύτεψα ἓνα ἐγκλημα στὸν κήπο καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἐγκλημα μαζεύω ὄλα τὰ φρούτα, ἐγὼ ἢ ἴδια εἶμαι τὸ δέντρο μὲ τὰ ἐγκλήματα καὶ πηγαίνω ἀπογυμνώνοντας τὸν ἑαυτό μου ὅπως ὁ Ρουσσώ στὸν τέταρτο περίπατό του ποὺ ἀναζητᾷ τὶς ψεῖρες ποὺ εἶχε ἤδη βρεῖ γιὰ τὰ καλά στὶς Ἐξομολογήσεις ἀλλὰ ὄχι ἀρκετά. Εἶμαι μιὰ ψεῖρα σκέφτεται αὐτός, σκέφτομαι ἐγὼ, καὶ ἄς μὴν ξεγελιόμαστε γι' αὐτό, καὶ συγχαίρει γι' αὐτὸ τὸν ἑαυτό του σιωπηλά.

Τελετές

Ὅμως νὰ ποὺ ἀφέθηκα νὰ χαθῶ. Δὲν ἤθελα νὰ διηγηθῶ αὐτά. Ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Ἦθελα νὰ μιλήσω γιὰ δύο γυναῖκες ποὺ τὶς βλέπω κάθε ἐβδομάδα καὶ οἱ ὁποῖες μιλοῦν στὴν καρδιά μου. Στὴν ἀρχὴ πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια δὲν εἶχα προσέξει ὅτι μᾶς συνέδεε μιὰ σημαντικὴ εἰκόνα. Ἔβλεπα τὴ μία, πῆγαινα στὴν ἄλλη, ἐγὼ ἤμουν μιὰ ἄλλη. Ἐπιτέλους ἦ

ομίχλη διαλύθηκε και μᾶς εἶδα. Εἶδα τὴν εἰκόνα, τὴν κοινὴ εἰκόνα τῶν τριῶν μας, τὴν Παρίν, τὴ Φαντὰ κι ἐμένα : εἶναι ἓνα ρολοὶ ἢ ἓνα ἐκκρεμές, ἐκεῖνες εἶναι οἱ δεῖκτες, ἡ Παρίν ὁ μικρὸς καὶ ἡ Φαντὰ ὁ μεγάλος, ἐγὼ ἡ πλάκα πάνω στὴν ὁποία ἐγγράφεται ἡ ἱστορία τοῦ αἰῶνα καὶ οἱ ὄρες του. Αὐτὸ συμβαίνει στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ θεάτρου ὅπου στριμώχεται πολυάριθμο πλῆθος. Μπαίνω καὶ ἐγώ. Κολυμπώντας ἀνάμεσα στὸ πλῆθος πηγαίνω πρὸς τὴν Παρίν, ἡ ὁποία ἔχει τὸν πάγκο της στὸ βάθος τῆς αἴθουσας στὰ ἀριστερά. Ὅταν πλησιάζω ἡ Παρίν ξεσπάει στὰ γέλια καὶ κλαίει κάθε φορά. Ἡ ἐπαφὴ μας ξαναζωντανεῖ μέσα της τὴν Καμπότζη : τὴν παίρνω στὴν ἀγκαλιά μου, εἶναι τὸ κορίτσι μου, μοῦ λέει : μητέρα κι ἔπειτα μὲ ταΐζει. Τρώω τὰ *nems* ἀπὸ τὸ χέρι της. Ἐγὼ πού διαφορετικὰ δὲν θὰ ἔτρωγα ποτὲ *nems*. Τώρα ὁμολογῶ ὅτι τρώω κάθε Κυριακὴ. Ἡ Καμπότζη, μία ἄποψη τῆς χώρας, τοῦ λαοῦ, ἓνα κομμάτι, μιὰ σελίδα, θεῖα κοινωνία. Τελετὴ. Τί μᾶς συνδέει; Γιατί ἄραγε πηγαίνω στὸ βωμὸ-πάγκο νὰ μοιραστῶ μὲ τὴν Παρίν τὸ ψωμί καὶ τὰ πικρὰ χόρτα; Ἐξοδοὶ Αἰγύπτου-Καμπότζης. Ὅλα ξεκίνησαν, ἐν ἀγνοίᾳ μου, ἐδῶ καὶ ἓνα χρόνο. Μέσα στὴν αἴθουσα. Μπαίνω ἐκεῖ. Ἡ Παρίν τρέχει πρὸς τὸ μέρος μου. Σὰν ἓνας γλάρος. Πέφτει πάνω μου μὲ ὀρμὴ. Κρύβει τὸ μικρὸ της κεφάλι κάτω ἀπ' τὴ φτερούγα μου. — Ὁ Πὸλ Πὸτ εἶναι νεκρὸς, λέει. Κλαίει πολλὴ ὥρα πέρα πολλὴ ὥρα γύρω ἀπὸ ἓνα πρῶην χαμόγελο. — Ξέρεις; Γελάει μὲ δάκρυα. — Ξέρω λέω ἐγώ.

— Τώρα θέλω νὰ διηγηθῶ, κλαίει. Θέλω νὰ σοῦ πῶ τὰ πάντα. Δὲν εἶπα ποτὲ τίποτα σὲ κανέναν. Τὰ παιδιά μου δὲν ξέρουν. Δὲν μὲ γνωρίζουν. Γελάει ἀπὸ τὸ κλάμα. Μοῦ ψιθυρίζει στὸ αὐτί καὶ μοῦ ζητᾶ νὰ μοῦ διηγηθῆ νὰ διηγηθῆ γιὰ κείνη σὲ μένα γιὰ νὰ τὴν περιγράψω, ἐκείνη τὴν ἀπεριγραπτή, ἐκείνη πού εἶχε καταστραφεῖ στὴν Καμπότζη, αὐτὸ πού μέχρι ἐκείνη τὴ μέρα κατάρτωγε μέχρι θανάτου τὴ σάρκα της, τὴν καρδιά της, θέλει τώρα ἐκείνη ἐκεῖ τὴ μέρα νὰ σταλάξει μέσα στὴν καρδιά μου. τὴ μεγάλη ἀφήγηση ἀπὸ τὴν ὁποία μετὰ τὴ φαινομενικὴ ἀπελευθέρωσή της δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ λυτρωθῆ καὶ ἡ ὁποία ἐπαναλαμβάνει τὰ ἄφωνα κεφάλαιά της μέσα στὸ σφραγισμένο κλουβὶ τῆς καρδιάς της, ἀλλὰ νὰ πού ἔφτασε τὸ τώρα. Τώρα εἶναι ἡ μέρα πού ξαναρχίζει νὰ μετρᾷ ὁ χρόνος γιὰ τοὺς Χμέρ. Ἡ πρώτη μέρα. Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Πὸλ Πὸτ. Τὸν εἶδε με τὰ μάτια της. Ἡ φωτογραφία τοῦ νεκροῦ, τοῦ θανάτου τοῦ νεκροῦ, τοῦ θανάτου τοῦ δολοφόνου ἐνὸς ὀλόκληρου λαοῦ. Εἶναι γεμάτη μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ πτώματα, ἡ Παρίν. Θέλει νὰ τὴ βοηθήσω νὰ τοὺς ἐνταφιάσει ἐπιτέλους. Μοῦ τοὺς μεταβιβάζει. Ἀπευθύνει τὴν ἀνάγκη της στὴ μητέρα της τὴ θετὴ

συγγραφέα. Θέλει να διαιωνίσει όλα αυτά, αυτά τα άποσυντεθειμένα κα-
τάλοιπα μέσα στην ψυχή των τετραδίων μου. "Ελα, τῆς λέω. "Ερχεται
στο σπίτι μου, μέσα μου, το μικρό Χμέρ κεφάλι της κάτω από τή φτε-
ρούγα μου, στο άλλο χέρι τήν πένα, αυτή κλαίει τὰ χρόνια, όλα αυτά τὰ
χρόνια χωρίς αφήγηση και χωρίς ένταφιασμό ἐπιτέλους τὰ ἐναποθέτει τὸ
ένα μετὰ τὸ ἄλλο μέσα στὸ λάκκο και στὴν τεφροδόχο τὴν ὁποία δέχεται
και μνημονεύει. Νὰ θυμηθεῖς και νὰ διηγηθεῖς. Ὑποταγμένη κατακλύζο-
μαι ἀπὸ τὶς συμφορὲς τῆς Παρίν. Εἶναι λεπτομερές, τίποτα δὲν πρέπει νὰ
ξεχαστεῖ, ἡ αἰδῶς τὴν καθυστερεῖ, γελάει, ντρέπεται ἐπιτέλους ἔχει ὄλες
τὶς ντροπὲς και τὶς ἀπελπισίες της, τὶς μοιράζεται μαζί μου, τὶς φρίκες,
τοὺς ἀναρίθμητους ἀφανισμούς, τὸν ἀποκεφαλισμὸ τοῦ πρώτου της ἀρρα-
βωνιαστικοῦ ὁ ὁποῖος καταδικάστηκε ἐπειδὴ ἀρραβωνιάστηκε, τὸ σωρὸ
τῶν νεκρῶν, τὶς ἀποδράσεις, τὸ κρυμμένο παιδί κάτω ἀπὸ τὸ σῶμα της
κάτω ἀπὸ τὴ γῆ, αυτά δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν τέλος, αυτά πρέπει νὰ φυ-
λάσσονται ὀλοζώντανα, σπαρταριστὰ τὸ στόμα ξερνὰ διαπεραστικές κραυ-
γές, δὲν πρέπει νὰ τὰ πεί στὰ παιδιά της, μοῦ τὰ ξερνάει, μοῦ τὰ οὐρλιά-
ζει γιὰ νὰ τὰ διατηρήσω ἀνεξίτηλα, με σεβασμὸ ἀπεχθὴ ἀποκρουστικά και
χωρίς καμιὰ παρηγοριά.

Νὰ τί μοῦ ἐμπιστεύεται με ἐμπιστοσύνη. Ἀποστολή. Ὅφειλω νὰ περι-
σώσω πλήρως τὴν ὠμότητα, νὰ διαφυλάξω τὴν ὁδύνη, με τὰ δικά μου μέ-
σα, νὰ ξαναβάλω λέξεις μέσα στὴ φωτιά γιὰ νὰ μὴν πάψει ποτὲ νὰ καιεῖ.
Παρακαλεῖ. Γιὰ νὰ λάβουν τὰ παιδιά της ἀπὸ τὸ χέρι μου τὴν κληρονομιά
πού ἐκείνη ἢ ἴδια δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς μεταβιβάσει χωρίς νὰ καταδικαστεῖ
στὴ συρρίκνωση.

Θέλει νὰ γράψω τὸ βιβλίο της πού ὁμοίό του δὲν ὑπάρχει γιὰ τοὺς ἀθώ-
ους ἀπογόνους της νὰ τοὺς ἀφήσω ἐμβρόντητους, γιατί ἡ ἴδια δὲν μπορεῖ
νὰ ἀπλώσει τὸ χαρακωμένο χέρι της στὰ ἴδια τὰ παιδιά της.

Θέλει νὰ ζωγραφίσω γυμνὴ τὴ μεγάλη οὐλὴ πού στολίζει τὸν αὐχένα της
και ἀπὸ τὴν ὁποία ἐκείνη εἶναι μόνο τὸ ἀπομεινάρι πού ἐπέζησε, μοῦ δείχνει
τὸ μακρὸ ροζ σημάδι πού χαραχτηκε ἀπὸ τὸ πελέκι τῶν Χμέρ, πού τὰ παι-
διά της γεννήθηκαν γιὰ νὰ μὴ δοῦνε. Θέλει νὰ μεταφέρω τὴν οὐλὴ πάνω στὸ
χαρτί, οὕτως ὥστε οἱ θεοὶ τῆς τέχνης νὰ ἐπιβάλλουν στὰ παιδιά της μιὰ με-
τουσιωμένη ὁδύνη. Σημειῶνω. Εἶναι χρονόβορο, ἀκριβές, εἶναι ἀκόμα ἐκεῖ,
τίποτα δὲν ξεθώριασε ἀπὸ τὴν ἀγλή τῶν χρόνου, τὸ αἶμα κοχλάζει. Σημει-
ῶνω γρήγορα πρὶν ἀπὸ τὸ θρόμβο. Σώζω αὐτὸ πού θὰ παρέλθει. Ἀρπάζω τὰ
ἀναφιλητά. Ἀναμφίβολα ἐδῶ εἶμαι χρήσιμη. Τὰ τοιχώματα τῆς καρδιάς μου
συλλαμβάνουν τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς της. Ἐγκυμονῶ τὴ μαρτυρικὴ κό-

ρη μου. Ύφαινω πάλι πάνω στις πληγές της ένα διάφανο δέρμα. Σ' αυτό χρησιμεύω, να ονομάζω το άκατονόμαστο. Όπως και με τη μητέρα μου. Έρχεται κάθε μέρα να έναποθέσει στους κόλπους μου όλα όσα σύντομα θα έγκαταλείψει ή μνήμη της. Στο βάθος του βιβλίου μου ή Γερμανία δήμας. Από στρατόπεδο σε στρατόπεδο, από ήπειρο σε ήπειρο. Ζωές ξεπηδούν από τη γη και έρχονται διαστικά να βρουν καταφύγιο στα χαρτιά μου λίγο πριν έκπνευσουν για τελευταία φορά. Νανουρίζω ανάπηρες, θηλάζω παλαιές όρφανές. Δεν μπορώ να κάνω διαφορετικά. Γραμματέας των τελευταίων έκπνευών. Κι εγώ επίσης θα ήθελα να βρω τη μητέρα με το φτερό για να της ψιθυρίσω όλες τις άφηγήσεις που δεν θα διηγηθώ ποτέ. Άν πεθάνω δίχως να φέρω στο φώς τα μυστικά μου τί άπογοήτευση.

Τρώω τα *nems* της Παρίν. Έπειτα στρέφομαι προς τα δεξιά της αΐθουσας και πηγαίνω προς τη Φάντα. Είναι ένας φάρος. Από μακριά φαίνεται μόνο εκείνη, το ύψος της ό όγκος της, είναι μία φαντασία, μία ένσάρκωση για όποιον ζηλεύει. Δεν έχουμε δει ποτέ τέτοια γυναίκα. Λεία τεράστια χαδιάρα όπως οι κομψές γιγάντισσες το βαθύ μαύρο του σώματός της άπαστράπτον μέσα στις άστραφτερές πτυχές της καθεμιάς από τις τριακόσιες πενήντα έσθήτες της. Ένα παραμύθι θα 'λεγε κανείς. Ύπογεγραμμένο: Μάλι. Μαζί της γελώ, γελά, γελώ, μαζί της ή τραγωδία είναι κωμική, τα έννεα της παιδιά ό άνδρας της ή κακιά μητέρα της οι δαίμονες της χώρας εκείνη είναι πιό δυνατή από όλους αυτούς μαζί. Ξεσπάει σε γέλια, όλοι πέφτουν καταγής. Όπως τρώω τα *nems* της Παρίν, έτσι πίνω το χυμό της πιπερόριζας της Φάντα ή όποια βγήκε πυκνή όπως ή Όμορφιά του άχρωμου σκότους των λαθρομεταναστών. Καμία δεν μπορεί να είναι ή μητέρα της Φάντα: ή Φάντα είναι ή προσωποποίηση της γυναίκας, ή σάρκα χωρίς όμφαλό. Τα έννεα της παιδιά προέρχονται από τις χρυσές και πορφυρές πτυχές των έσθήτων της. Φέρνει στον κόσμο όλο τον κόσμο. Πιείτε με λέει ή θεά. Και δεν μπορούμε πια να σταματήσουμε να την πίνουμε και να μεθάμε. Και όμως. Πίσω από την πλάτη της οι γυναίκες του χωριού της διώκονται. Διαφορά χιλιετίας. Μετακινεί λοιπόν το μεγάλο άγαλμά της από το Παρίσι στο Μάλι στο Παρίσι στο Μάλι, θαυμάστια βελόνα για να ξαναράψει τις σχισμένες γυναίκες. Πώς τρώω τα *nems* πώς πίνω το χυμό της πιπερόριζας σιγά σιγά παρατηρώ την τελετή σκεφτόμουν, πώς κοινωνώ σε μία θρησκεία με όροσερά μάγουλα συναρπαστικά μάτια και εύκίνητα χέρια. Τί μās συνδέει, σκεφτόμουν. Αυτό, σκεφτόμουν, ή έπιθυμία της ένωσης, το ένστικτο της διάσωσης και επίσης αυτό το μυστηριώδες πράγμα που χάνεται στην εποχή μας: ή μητρική

μνημοσύνη. Τὸ ἔνστικτο νὰ διηγηθῶμε στους ἀπογόνους, προκειμένου νὰ παραδώσουμε τὸ παρελθὸν στὸ μέλλον, στὸ παρελθὸν τὸ μέλλον, νὰ διασώσουμε τὴ γαϊγιά μέσα στὸ παιδί.

Τὸ πρῶτο παιδί πὸ ἔφερε στὸν κόσμον ἡ Παρίν ὅταν βγῆκε ἀπὸ τὰ στρατόπεδα, τὸ ὀνόμασε Εὐτυχία. Ἡ Εὐτυχία εἶναι μεγαλόσωμη εὐτραφῆς στρογγυλὴ σὰν βούδας καὶ μὲ τὴν ἐσωτερικότητα ἐνὸς Θιβητιανοῦ ἱερέα. Ἀλλὰ ἡ Παρίν δὲν μπορεῖ νὰ παραιτηθεῖ ἀπὸ τὸ νὰ τὴν ταράξει. Ἡ μυστικὴ ἀκέρεστη ἀνάγκη τῆς εἶναι νὰ τῆς γνωρίσει τὴ δυστυχία, τὴ μεγάλη ταξιδιώτισσα. Ὅφειλε νὰ κρατήσῃ μυστικὸ αὐτὸ πὸ συνέβη στὸ θῆμα, ἡ φρίκη, τὸ σφάλμα τοῦ θύματος, ἐπειδὴ τὴν πέταξαν στὸν ἀπάνθρωπο κόσμο, στὴν Κόλαση ἀπὸ τὴν ὁποία πρέπει νὰ περισώσουμε ἀνέπαφη τὴ φρίκη: νὰ τὸ λέμε εἶναι σὰν νὰ τὴ διαλύουμε, νὰ τὴν κατευάζουμε, αὐτὸ τὸ αἰσθάνεται θέλει νὰ διαφυλάξῃ τὸν πόνο ζωντανὸ στολισμένο μὲ σιωπὴ καὶ μὲ τρόμο. Ὡστόσο θέλει νὰ κληροδοτήσῃ τὴ φρίκη. Θέλει νὰ φανερώσω τὸ μυστικὸ. Ἐπωάζει τὸ θησαυρὸ πὸ στάζει αἷμα. Ἀπὸ ἐμένα θέλει τὸ βιβλίον. Κλαίγοντας μοῦ ζητάει: μούλιασε τὸ γιό μου, μούσκεψέ τον μὲ τὰ δάκρυά μου.

Εἶναι δύσκολο νὰ γράψῃς τὸ χειρότερο, ἀλλὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ πεις. Ἡ γραφὴ ὑπάρχει γιὰ τὸ χειρότερο.

Τί μᾶς συνδέει, σκεφτόμουν. Μία γενιὰ περνáει ἀπὸ τὴ μιὰ στὴν ἄλλη σὰν νὰ εἶχαμε τὸ ἴδιο αἷμα χωρὶς νὰ τὸ ξέρομε τὸ ζοῦμε ἀνταλλάσσουμε τὰ ἐδέσματά μας τὰ γιαιτρικά μας τὰ φύλλα γιὰ τίς πίτες πὸ ἀνοίγουν μοῦ γράφουν μὲ διαπλάθουν μὲ ξεσηκώνουν δὲν πληρώνω ποτὲ τὸ πρῶτο ποτήρι χυμὸ πιπερόριζας πὸ ἡ Φάντα μοῦ δίνει νὰ πιῶ, μόνο τὸ δεύτερο, τὸ πρῶτο ποτήρι εἶναι ἡ τελετὴ μας, μπαίνουμε μαζί στὸ βιβλίον ἀπὸ μιὰ ἀόρατη ἀψίδα φιλοξενίας. Διάβασε γιὰ μένα λέει, γράψε γιὰ μένα. Γράφω γι' αὐτές. Εἶμαι ἡ ὑπαγόρευση τους. Εἶναι ὅπως ὅταν ξαναδιαβάζω, μὲ τὸ νὰ διαβάζω Μονταίν, Σταντάλ, Ρουσσώ, Ντερριντὰ κάθε μέρα ξεχνῶ τὸ θάνατο, ἐκεῖνοι πὸ διαβάζονται διαρκοῦν, καταβροχθίζω ὀνόματα μαζί τους, τὸ ἀνοιγμένο φύλλον ὀνομάτων, πίνω τὸ χυμὸ τους, καὶ μὲ τὴ σειρά τους σκεφτόμουν μοῦ γράφουν, ὅλα ὅσα τοὺς λέω μυστικά ἐκεῖνοι μοῦ τὰ γράφουν, ἐκμυστηρεύμαστε τὰ ἐγκλήματά μας καὶ τίς πληγές μας, ἀποκαλύπτουμε τὰ τραύματά μας, παραλίγο νὰ τρελαθῶμε διωχθήκαμε ἀπὸ τὰ σχολεῖα καὶ τώρα ταπεινωμένοι φέρνομε στὸν κόσμο παιδιὰ ὀνόματα. Εὐτυχία ἀλλὰ δὲν εἶμαστε εὐτυχισμένοι δὲν ἔχομε σωθεῖ χωρὶς τὸ σημάδι καὶ τὴν ἀπειλὴ θὰ ἀπειλούμασταν ἀπὸ εὐτυχία. "Ὅποιος ὑπῆρξε ξυπόλυτος θὰ μποροῦσε νὰ βρεθεῖ καλοντυμένος. Καὶ ἀντιστρόφως.

Πάει πολύς καιρός πού είχα καταρτίσει τόν κατάλογο τῶν ἐπονεϊδίων
 στῶν τοποθετήσεών μου, ὡς ἑξῆς :

Οἱ τοποθετήσεις μου

Ἔχω μιὰ ντροπή στό Βιετνάμ, μιὰ μεγάλη ντροπή.

Ἔχω μιὰ ντροπή στήν Ἀλγερία, ἡ ὁποία καρποφορεῖ.

Ἔχω μιὰ ντροπή στή Βραζιλία καί μιὰ στό Μεξικό.

Ἔχω μιὰ ντροπή στήν Ἑλλάδα, μιὰ μεγάλη ντροπή.

Ἔχω μιὰ πολὺ μεγάλη ντροπή στό Βιετνάμ, καί μιὰ ἄλλη στό Λάος.

Ἔχω μιὰ ξεδιάντροπη ντροπή γιά τὸ '36. Ἔχω τὴν ντροπή μου καί
 γιά τὸ '37.

Ἔχω μιὰ ντροπή στό Διορίνη. Μοῦ τὴν προκαλεῖ ὁ κύριος Φρόνυτ.

Γιά κάθε ντροπή ἔχω μιὰ δικαιολογία.

Ἔχω πολλές ντροπές. Εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς υπάρξεως.

Ντρέπομαι γιά τίς δικαιολογίες μου. Αὐτὸ εἶναι ἡ ἀκρότητα τῆς υπάρ-
 ξεῶς μου.

Ντρέπομαι τὸν Dieubis.

Ντρέπομαι τὸν Μάρξ καί τὸν Λένιν κυρίως τὸν Μάρξ ἢ τὸν Λένιν.

Ντρέπομαι τὴν Ἱστορία, τὸ Γένος, τὴν Πράξη.

Αὐτὴ ἡ γῆ δὲν εἶναι δική μου οὔτε αὐτὴ ἡ γῆ οὔτε αὐτὴ ἡ γῆ
 οὔτε αὐτὴ ἡ γῆ οὔτε αὐτὸ τὸ γένος οὔτε αὐτὸ τὸ γένος. Στρέφομαι γύ-
 ρω ἀπὸ τὴν ἐπανάστασι ὅπως γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο μὲ μιὰ ἀμετακίνητη
 αἰώνια ἐπιθυμία

ὅπως ἡ κόλασι γύρω ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ὁ ἥλιος πέφτει πάνω μου καί
 μὲ καίει, ὁ οὐρανὸς πέφτει πάνω μου καί μὲ συντρίβει. Τὸ Βιετνάμ παίρνει
 τὴ μνήμη μου : ντρέπομαι τὴ νεότητά μου. Τὸ Ἐθνικοαπελευθερωτικὸ
 Μέτωπο κυριεύει τὰ ὄνειρά μου καί μὲ κοιτάζει μὲ δυσπιστία. Μιὰ φυλὴ
 ἀποκατωμένων ἀνθρώπων παίρνει τὴ θέση μου, πεθαίνουν μὲ εὐκολία : κα-
 τρακυλοῦν στὶς πλαγιές μπροστὰ στὰ μάτια μου, αὐτοὶ οἱ ἀδύναμοι ἀνθρω-
 ποι εἶναι χαρούμενοι, φοροῦν κόκκινα παντελόνια. Φαντάζομαι τὴν ταρή-
 τους : πολὺ μικρὰ κουτιά ἐνταφιάζονται κατὰ χιλιάδες. Φαντάζονται τὴν
 ταρή μου ἀλλὰ ἀλλάζουν γνώμη : αὐτὴ ἡ γῆ δὲν εἶναι δική μου. Καί αὐτὰ
 τὰ σπλάχνα καί αὐτὴ ἡ Ἱστορία καί αὐτὸ τὸ Γένος :

Παίρνουν τὰ αὐτόματα πολυβόλα καί πυροβολοῦν. Τώρα πού ἡ ἱστορία
 τελείωσε, εἶναι ἡ ἄγνωστι

ἔξω, ἐκτοπισμένη ἀλλὰ πού, ἀπαλλοτριωμένη ἀλλὰ μὲ ποῖο δικαίωμα ;
 Χαρακωμένη, βρίσκομαι στὴ δικιά μου ἀγκαλιά ὅπου δὲν ἔχω θέση γιά

βίαιες αντιπαραθέσεις των φυλών και των φύλων. 'Εγώ, τὸ ὑποκατάστατό μου

Μοῦ θέτουν τὸ ζήτημα τῆς Θηλυκότητος

Βρίσκομαι ὑπὸ ἀλλὰ ὄρθια. Ὑποκαθιστάμενη μπορῶ νὰ ἐπιβληθῶ ὡς ὑποκατάστατο;

Καὶ ποιά εἶναι ἡ θέση τοῦ κυρίου Φρόντ;

Μὲ κρατοῦν δέσμα: οἱ ἄνδρες, καὶ οἱ γυναῖκες τῶν ἀνδρῶν
καὶ οἱ γυναῖκες-ἄνδρες, καὶ οἱ δύο.

Σήμερα εἶμαι καλοντυμένη. Ἔχω ἀσφάλεια. Χαρτιά. Χαρτί. Τίτλους. Δυστυχία ἂν ξεχνοῦσα. Κατὰ τύχη γεννήθηκα γυναίκα. Ἡ τύχη μου κακή: ὅποιος γενιέται γυναίκα παίρνει ἓνα κουπόνι γιὰ μισογυνισμό. Ἡ μοναδική κακία ποῦ δὲν ἔχασε τίποτα ἀπὸ τὴ δύναμή της ἀπὸ τίς ἀπαρχές τῆς ἀνθρωπότητος. Τὰ μίση ἔρχονται καὶ παρέρχονται, οἱ δικτατορίες πέφτουν, ἐμφανίζονται ἄλλες, ἡ ἐχθρότητα ἀλλάζει ἀντικείμενο, ἡ σφαγὴ δὲν βόσκει πάντα στὸ ἴδιο μέρος, μόνο ὁ μισογυνισμὸς παραμένει. Δὲν κάμπτεται, δὲν ξεχνᾷ, δὲν ὑποχωρεῖ. Αναρωτιέμαι μάλιστα ἂν θὰ ἐξαφανιστεῖ ὅταν οἱ κότες ἀποκτήσουν δόντια. Ὅταν δὲν θὰ θυμόμαστε πιά τὸν ἀντισπητισμὸ ὁ μισογυνισμὸς θὰ εἶναι πάντα ἐδῶ.

Μόλις χθὲς γευμάτισα μὲ δύο μισογύνηδες. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ γεύματος ἐπέδειξαν ἓναν ἀποκλίνοντα στραβισμό. Καθόμουν ἀνάμεσα στοὺς δύο στραβισμοὺς τους, ἀόρατη. Δὲν ἤθελαν οὔτε τὸ κακὸ οὔτε τὸ καλὸ μου δὲν μὲ ἤθελαν γιὰ τίποτα.

Νά γιατί ὅταν μπαίνω στὴ μεγάλη αἴθουσα ὅπου λάμπουν ἀπὸ μακριὰ ὁ μικρὸς μου δείκτης καὶ ὁ μεγάλος μου δείκτης. Ἀνακουφίζομαι. Μὲ ὑποδέχονται πολὺ φυσικά, ἐκ γενετῆς, στὴ μεγάλη κοινότητα ἐκείνων ποῦ ἔχουν γεννηθεῖ διαφορετικοί. Οἱ τίτλοι μου δὲν μὲ θαραίνουν. Τὸ λευκὸ μου χρῶμα παίρνει τὸ μελαψὸ τους χρῶμα. Ἐκείνη ἐκεῖ τὴ στιγμή δὲν αἰσθάνομαι οὔτε ἔνοχη οὔτε θύμα οὔτε ἀθώα. Ὅλη αὐτὴν τὴν ὥρα τρώω πίνω δὲν γράφω καὶ δὲν πανικοβάλλομαι γι' αὐτό.

24.12.1999

Μετάφραση ἀπὸ τὰ γαλλικά: Εἰρήνη Τσολακέλλη

ΑΟΥΤΟΝΤΑΦΕ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΩΝ

- Gao Er Tai • Rogelio Saunders Chile • Latif Pedram
- Salim Barakat • Vincenzo Consolo

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΞΟΡΙΑΣ

- Jacques Derrida • Mehmed Uzun • Antonio Tabucchi • Bei Dao
- Salman Rushdie • Russell Banks • Bashkim Shehu • Hélène Cixous
- Enrique Vila-Matas

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

- Stanko Cerovic • Svetlana Alexievitch • Vule Zuric
- Syl Cheney-Coker • Nedim Gürsel • Marie NDiaye • Paul West

ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ, ΜΟΝΑΞΙΕΣ...

- Wole Soyinka • Elfriede Jelinek • Russell Banks
- Assia Djebar • Fernando Savater • Margaret Drabble • José Balza • Bei Dao

1

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 2000

ANAGRAMA
[ΒΑΡΚΕΛΟΝΗ]

ΑΓΡΑ
[ΑΘΗΝΑ]

DENOËL FELTRINELLI
[ΠΑΡΙΣΙ] • [ΜΙΛΑΝΟ]

SEVEN STORIES PRESS
[ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ]